

CONGRESUL ASOCIAȚIUNII ROMÂNE PENTRU ÎNAINȚAREA ȘI RĂSPÂNDIREA ȘTIINȚELOR. FOCȘANI - 1909

Ramona Miron

Cu mai bine de un secol în urmă a luat naștere în țara noastră, inspirată după modelul asociațiilor similare din Anglia (British Association for the Advancement of Science, 1831) și din Franța (Association française pour l'avancement des sciences, 1872), la inițiativa dr. Constantin I. Istrati ¹, Asociațiunea Română pentru înaintarea și răspândirea științelor ².

¹ **Constantin I. Istrati** (1850 – 1918). Om de știință și politic român, doctor în Medicină și Chimie. A studiat la Academia Mihăileană din Iași, la Școala Națională de Medicină și Farmacie din București, de unde s-a transferat la Facultatea de Medicină din Capitală, în paralel frecventând și cursurile Facultății de Științe, Secția Chimie a Universității bucureștene. Asistent bugetar la Laboratorul de Chimie al Facultății de Medicină București (1872); licențiat în chimie (1879); fondatorul Societății Studenților în Medicină (1875) și președinte (1876); doctor în Medicină (1877); medic de regiment clasa II (echivalent cu gradul de căpitan) și șef al Secției III sanitar – militară în Războiul de Independență; decorat cu „*Virtutea Militară*”, Ordinul rusesc „*Sf. Ana*” și cu medalia turcească „*Medgidie*” pentru devotamentul dovedit pe câmpul de luptă; doctor în Chimie (1885); membru corespondent (1 aprilie 1889) și titular (7 aprilie 1899) al Academiei Române; profesor la Facultatea de Medicină și la Catedra de Chimie Organică a Facultății de Științe din cadrul Universității București; întemeietorul și președintele Societății de Științe din București (1890); fondatorul Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor (1902); inspector general al Învățământului; secretar general al Ministerului Instrucțiunii; ministru al Lucrărilor Publice (1899 – 1900); ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice (1900, 1907); vicepreședinte (18 aprilie 1907 – 25 mai 1910) și președinte (25 mai 1913 – 28 mai 1916) al Academiei Române; primar al Capitalei (1907-1916). <http://www.mec.ro> <http://muzeumrancei.ro>

Ideea înființării Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor a prins contur ca urmare a necesității coordonării activității organismelor științifice existente în, prima jumătate a secolului al XX-lea.

La 27 octombrie 1901, Dragomir Hurmuzescu³ i-a transmis lui Constantin I. Istrati o scrisoare în care era prezentată argumentația

(1913); ministru al Industriei și Comerțului (1916 – 1917); desemnat „ofțiterul Instrucțiunii Publice” și medaliat cu aur la Expoziția internațională de la Paris pentru descoperirile realizate în domeniul chimiei; membru al Societăților de chimie în Berlin și Paris și al Societății de biologie din Londra. O mare parte a muncii sale a consacrat-o cunoașterii bogățiilor solului și subsolului, a unor produse alimentare românești. a nomenclaturii chimiei organice: „*Analiza de nămoluri*” (1876), „*Composition chimique du sel gemme de Roumanie*” (1889), „*Sarea gemă și în special cea română*” (1892), „*Sarea din sarnitele României*” (1894), „*Cum și cu ce trebuie să ne hrănim*” (1911), „*Étude sur la nomenclature de la chimie organique*” (1896), „*Studiu relativ la o nomenclatură generală în chimia organică*” (1913). S-a preocupat și de problemele legate de igiena publică, balneologie și hidroterapie, înființând la București și Sinaia, stabilimente hidroterapice. O latură deosebită a activității sale o constituie preocupările istorice și literare – a adunat o colecție de obiecte vechi românești, a întocmit o serie de monografii ale unor înaintași (Davila, Bechamp, Bacaloglu, Ion Ghica, Aman, Asachi). Pe lângă numeroasele articole și studii de specialitate apărute în broșuri, buletinele societăților științifice și în analele Academiei Române, a publicat „*O pagină din istoria medicală a României*” (1880) și un „*Tratat de chimie*” apărut în mai multe ediții și întrebuițat ani de-a rândul în școlile românești. (Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 178; *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat „Cartea Românească”* ..., p. 1.703).

² Vezi detalii Elvira Botez, *Scurt istoric al Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor*, în „*Noema*”, vol. IV, nr. 1, 2005, p. 143.

³ **Dragomir Hurmuzescu** (1865 - 1954). Fizician român, fondator al învățământului electrotehnic și al publicației periodice „*Analele științifice ale Universității Al. I. Cuza*”. A studiat la București și Paris, unde, și-a luat licența în fizică (1890), fiind admis să lucreze în Laboratorul de cercetări al profesorului G. Lippman; doctor în Fizică (1896); conferențiar de fizică – matematică la Facultatea de Științe din Iași; profesor de fizică și chimie la Liceul „*Internat*” din Iași și director (1897 - 1900); profesor suplinitor la Catedra de Gravitare, Căldură și Electricitate a Facultății de Științe din cadrul

care reprezenta temeiul înființării unei asemenea Asociațiuni: „*Ideea unui Congres științific, la noi în țară, cu puterile și mijloacele noastre, mi se pare minunată; de aceea m-am întrebuițat cu entuziasm pentru a aduce cât mai mulți aderenți și lucrări de comunicat*”⁴.

În zilele de 2, 3 și 4 iunie 1902 s-a desfășurat la Iași, prin contribuția „*Societății de Medici și Naturaliști*” (1833), a „*Societății Române pentru Știință*” (1890), a „*Societății Științifice și Literare*” (1888) și a „*Societății de Științe*” (1901), primul Congres științific, cuvântul de deschidere aparținându-i dr. Constantin I. Istrati. Cu acest prilej a fost prezentat, în plen, scopul întemeierii Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor: „*A stimula cercetările științifice din țara noastră ca sol, ape, climă, floră, faună și etnografie; a constitui un centru de lumină în domeniul științelor către care să fie atrași nu numai Românii de pretutindeni, dar care să fie*

Universității ieșene (1897); membru corespondent al Academiei Române (21 mai 1916), întemeietorul Institutului Electrotehnic din București, în cadrul căruia a funcționat primul post de radiodifuziune din țară (1926); președintele Societății Române de Radiodifuziune (1922) și al Asociației Prietenilor Radiotelefoniei (1924). A făcut cercetări asupra radioactivității petrolului și a apelor minerale din România, principalele studii și articole publicate fiind: „*Dielectrina, un nou tip electroscope Hurmuzescu*” (1894), „*Căldură și electricitate*” (1900), „*Radioactivitatea petrolurilor române*” (1907), „*Radioactivitatea apelor minerale din România*” (1909), „*Viitorul industriei electrice în România*” (1919), „*Electricitate generală și aplicată*” (1934) etc.

(Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române 1866 – 1996. Mic Dicționar*, Fundația Academică „*Petre Andrei*”, Editura A92, Iași, 1996, p. 165; *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat „Cartea Românească”, Partea I Dicționarul Limbii Române din trecut și de astăzi* de I. - Aurel Candrea, Profesor la Facultatea de Litere din București, *Partea II Dicționarul Istoric și Geografic Universal* de Gh. Adamescu, Profesor, Membru Corespondent al Academiei Române, Editura „*Cartea Românească*”, București, 1931, p. 1.687).

⁴ Petre Dan, *Asociații, cluburi, ligi, societăți. Dicționar cronologic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 252.

simpatice și popoarelor vecine și astfel neamul Românesc să arate lumii destoinicia sa și în această direcție”⁵.

Lucrările Congresului, desfășurate pe cinci secții (matematică, științe fizice, științe naturale, medicină și geniul civil și militar) au fost dirijate de Petru Poni⁶, în calitate de președinte, secondat de vicepreședintele Constantin I. Istrati și secretarii Dragomir Hurmuzescu, George Munteanu – Murgoci⁷ și Botezatu.

⁵ *Ibidem*.

⁶ **Petru Poni** (1841 – 1925). Politician român, chimist și mineralog. A studiat la Iași (Drept și Litere), continuându-și pregătirea în chimie, fizică, matematică și mineralogie la Sorbona și la Collège de France din Paris (1859 – 1865). Profesor de chimie și fizică la Liceul „*Național*” (1865) și la Școala Militară (1866) din Iași; profesor de chimie minerală la Facultatea de Științe (1878 – 1920) și la cea de Medicină (1878 – 1912) a Universității ieșene; decan al Facultății de Științe a Universității din Iași (1881); membru corespondent al Academiei Române (13 septembrie 1877), membru titular (30 iunie 1879) și președinte (1 aprilie 1898 – 26 martie 1901, 28 mai 1916 – 12 iunie 1920), ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice (1891, 1895 – 1896, 1918); fondatorul Casei Școalelor; membru al Societății de științe naturale din Moscova. A publicat cărți didactice precum „*Curs de chimie elementară*” (1869), „*Noțiuni de fizică*” (1874), „*Elemente de fizică*” (1885), „*Curs de chimie elementară fondat pe teoria atomică*” (1886), „*Curs de chimie*” (1887), tipărite în numeroase ediții, care au servit multor generații de școlari; fondatorul revistei „*Annales scientifiques de l'Université de Jassy*”; a realizat studii asupra mineralelor din România și mai ales asupra petrolului - „*Apa minerală de la Mănăstirea Neamțului*” (1877), „*Analiza apelor minerale de la Târgul Neamțului*” (1889), „*Cercetări asupra compozițiunii chimice a petrolurilor române*”, 2 volume (1900 – 1902); a întocmit o cercetare istorică referitoare la răzeși. (Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 287 - 288; *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat...*, p. 1.817).

⁷ **George Munteanu – Murgoci** (1872 – 1925). Geolog, geograf și pedolog român. A urmat studiile liceale la Brăila și pe cele universitare la București (Facultatea de Științe, secțiile de matematică și științe fizico – chimice), în 1895 devenind licențiat în științele fizico – chimice. Și-a continuat pregătirea la München și Paris, obținând în 1900 titlul de doctor în Geologie, iar în 1903 devine doctor docent în Mineralogia aplicată. Șef de lucrări la Catedra de Mineralogie, predând în paralel fizica la Școala de Telegrafie și Poștă din București și la Liceul „*Petru și Pavel*” din Ploiești; profesor de geografie

Cel de-al doilea Congres organizat de Asociațiunea Română pentru înaintarea și răspândirea științelor a avut loc în București, în perioada 21 – 25 septembrie 1903, și a acoperit mai multe secții decât precedentul (numărul acestora dublându-se). Congresul a fost însoțit de o expoziție structurată pe domenii de activitate, precum geografie, fizică, chimie, matematică, medicină (umană și veterinară), zootehnie și petrol. De asemenea, mai trebuie menționat faptul că din expoziție au făcut parte și diverse exemplare de animale obținute în urma încrucișării dintre specii, lucrări tehnice și de grădinărit, dar și lucrări științifice⁸.

La începutul secolului XX, s-au desfășurat congrese științifice, sub patronajul Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, în Iași, București, Constanța, Craiova, Focșani, Târgoviște și Galați. Congresele Asociațiunii începeau fiecare cu câte

aplicată la Universitatea București; profesor de mineralogie și geologie la Școala Națională de Poduri și Șosele (1908) și apoi la Școala Politehnică, unde a ocupat Catedra de Mineralogie la secția de mine și metalurgie (1920); fondatorul Asociației pentru înaintarea științelor geologice în Carpați (1922), al școlii românești de pedologie și al „*Revue du pétrole*” (1908), pe care a condus-o până în 1912; președinte al Secției de cartografierea solurilor din cadrul Asociației Internaționale pentru Știința Solurilor și director al Hărții pedologice a Europei (1924); împreună cu Nicolae Iorga și Vasile Pârvan a pus bazele Institutului de Studii Sud – Est Europene din București; membru corespondent al Academiei Române (6 iunie 1923). A elaborat o serie de manuale, între care „*Geografia României pentru clasa IV de liceu*”, considerată drept prima lucrare științifică generală asupra geografiei României, precum și un „*Atlas geografic*”. A desfășurat o intensă activitate științifică, concretizată în peste 200 de lucrări și studii; a colaborat cu numeroase publicații ale vremii („*Convorbiri literare*”, „*Revista română*”, „*Revista română politică și literară*”, „*Semănătorul*”) în care a semnat articole de popularizare a științei. A realizat studii precum „*Terțiarul din Oltenia cu privire la sare, petrol și ape minerale*” (1907), „*Zăcămintele de petrol de la Băleni*” (1910), „*Cercetări geologice în Dobrogea nordică, cu privire specială la rocile paleozoice și eruptive*” (1911), „*Studii hidrologice*” (1912), „*Kristallographische Bestimmungen*” (Viena, f. a). (Vezi Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 239 - 240; *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat...*, p. 1.770).

⁸ Petre Dan, *op. cit.*, p. 252.

un Te-Deum, ca să nu se creadă că știința întoarce spatele religiei strămoșești. În cuvântările sale la Congresele de la Iași și București, dr. Constantin I. Istrati a făcut referiri la relația știință - religie: „Să nu uităm că prin credința noastră nestrămutată în Dumnezeu, neam și religia strămoșească ne-am păstrat atât de miraculos în vremurile de grea cumpănă. (...) Religia și știința pot converge spre aceeași țintă, sunt aceeași credință. [Iași, 1902]. Știința e religia adevărului, progresului neconținut și neîțărmit; ea duce tot mărind închipuirea noastră, până în fine, într-un moment vom putea concepe creatorul și opera sa. Iată religia adevărată, numai prin ea vedem că materia și viața sunt în constantă evoluțiune. Numai prin ea vom avea dezlegarea misterele creațiunii. Știința e religia viitorului! Ea ne duce la adevărata credință. Prin ea numai, Dumnezeirea va putea fi înțeleasă în toată măreția ei” [București, 1903] ⁹.

La 9 octombrie 1908, Asociațiunea a comunicat Primăriei Orașului Focșani intenția acesteia de a organiza Congresul din 1909, la Focșani, pentru celebrarea a 50 de ani de la înfăptuirea Unirii Principatelor Române. În Adresa înaintată autorităților locale se preciza că durata Congresului va fi de maximum cinci zile, perioada de desfășurare fiind situată în intervalul 20 septembrie 1909 – 1 octombrie 1909. Însă, fixarea exactă a datei și a duratei, precum și a programului acestui important eveniment urmau a se stabili după ce Asociațiunea Română pentru înaintarea și răspândirea științelor primea un răspuns oficial de la Focșani.

Congresul de la Focșani urma celor care se desfășuraseră în 1902 la Iași, 1903 la București, 1904 la Craiova, 1905 la Constanța și în 1906 din nou în Capitală și „va avea o importanță excepțională de oare-ce în anul 1909 să împlinesc 50 de ani de la săvârșirea celui mai mare act național și politic: Unirea Țărilor Române. Iată de ce

⁹ Elvira Botez, *op. cit.*, p. 147 – 148.

Asociațiunea ține mult ca acest Congres să se desfășoare astfel pentru ca să fie la înălțimea însemnătății acestei date memorabile”¹⁰.

Statutul Asociațiunii a fost adoptat în cadrul Congresului de la București, acesta prevăzând pe lângă publicații și premii, sprijin bănesc pentru instituții sau specialiști cu rezultate în cercetare, instituirea de conferințe și cursuri serale pentru popularizarea științelor și aplicațiilor acestora, ținerea unui Congres anual într-un oraș din țară, însoțit de organizarea unei expoziții locale și prezentarea de conferințe publice pe înțelesul tuturor, chestiuni organizatorice (biroul Asociațiunii, calitatea de membru etc). Asociațiunea s-a dovedit deschisă față de toți aceia care se ocupau cu o ramură teoretică sau aplicată a științelor, dar și față de alte societăți. Au văzut lumina tiparului aproape integral lucrările primelor două Congrese, și doar în mică măsură ale ultimilor două. Lipsa de fonduri a împiedicat această tradiție, astfel încât doar relatările presei cotidiene sau unele note strecurate prin diverse reviste științifice amintesc de importanța Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științelor¹¹.

Conform statutelor Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, în cadrul unui Congres, pe lângă lucrările cu caracter general, se mai prezentau și „*situații cu starea economică a localității în care se ține Congresul, dar și mișcarea culturală din acel oraș. Cu ocazia Congresului din 1903, Asociațiunea a chemat la lucru cu deosebire factorii economici și culturali ai Capitalei și județului Ilfov, cât și în 1906, când același lucru s-a făcut pentru țara întreagă, de statul nostru, cu ocazia Expozițiunii*”¹². În consecință, orașul Focșani, precum și întregul județ Putna, „*trebuesc să se manifeste deci, mai pe larg și ele, cu această ocaziune. Școlile locale, publice sau particulare își vor prezenta în detaliu activitatea lor. Administrația județeană sau a comunelor urbane, clerul, Direcțiunile*

¹⁰ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A.N.Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 66 / 1908, f. 1.

¹¹ Elvira Botez, *op. cit.*, p. 144.

¹² A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 66 / 1908 f. 1 verso.

respective ori care ar fi cu deosebire acelea ale căilor de comunicațiune, de ori ce natură din această parte vor trebui să arate activitatea lor de la 1859 până la 1909. Marii proprietari, crescătorii de animale domestice și cu deosebire vestitele D-Voastre podgorii, cultivatorii de pometuri sau zarzavaturi, administrațiunile pădurilor și cu deosebire toate industriile mari, mici sau de casă, vor trebui să arate produsul activității lor actuale, precum și modul lor de desvoltare dela început și până astăzi”¹³.

Ca și în cazul Congreselor organizate în anii anteriori și pentru cel de la Focșani, Asociațiunea a hotărât să se organizeze o expoziție locală, pentru care era necesar „*să se construiască barace provizorii simple și puțin costisitoare, care să dureze 20 zile, de oare ce cea ce ne interesează nu e fastul și cheltuiala inutilă, dar absolut numai natura obiectelor ce vor fi expuse înăuntru*”¹⁴.

Petru Poni, președintele Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, a transmis autorităților orașului de pe Milcov, ca în bugetul pe anul 1909 să fie incluse și sumele necesare organizării Congresului, pentru care „*vor putea contribui și persoanele avute și patriote din localitate*”¹⁵.

O altă mențiune a lui Petru Poni făcea referire la alegerea unui comitet local care să se ocupe de organizarea expoziției locale. În calitate de președinte era desemnat prefectul județului Putna, iar ca vicepreședinte primarul orașului Focșani, acestora alăturându-li-se, de drept, protoiereul județului Putna, directorii de liceu, cei de școală profesională, cei ai școlii de aplicație, personalități ale învățământului public și privat, inspectorul școlar, comandantul Garnizoanei Focșani, medicul primar și veterinarul județului Putna, medicul primar și veterinarul orașului Focșani, arhitectul Focșanilor, inspectorul inginer al regiunii, inginerul județului, președintele Camerei de Comerț și Industrie Focșani, precum și reprezentanții de vază ai sectoarelor

¹³ *Ibidem.*

¹⁴ *Ibidem*, f. 3.

¹⁵ *Ibidem.*

agricultură, zootehnie și întreprinderi industriale. În consecință, dorința Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor era aceea ca în comitetul local să fie „*reprezentate, cât mai pe larg, toate industriile casnice, industriile mici, precum și societățile economice sau cooperative*”¹⁶. De asemenea, întreg materialul documentar adunat (date statistice, planuri, memorii, descrieri etc.), indiferent de sferă de activitate, va fi introdus în Darea de seamă întocmită pentru congres.

Cu ocazia Congresului „*se va cinsti și memoria marilor patrioți care au contribuit la înfăptuirea mărețului act de la 1859*”¹⁷, drept pentru care Petru Poni solicita autorităților locale ca 100 mp. din partea centrală a locației care va găzdui expoziția locală să fie rezervați „*pentru oricine care dorea să prezinte obiecte relative la acest eveniment: documente, fotografii, autografe sau alte obiecte*”¹⁸.

La 12 noiembrie 1908, reprezentanții Primăriei Orașului Focșani, împreună cu cei ai Prefecturii Județului Putna s-au întrunit în sedință „*pentru a studia chestiunea și a stabili chipul în care trebuie să lucrăm cu toții, pentru ca Județul și orașul să se manifesteze cât mai pe larg cu această ocaziune*”¹⁹. În urma acestei întrevederi, Primăria a hotărât că „*a admis a se da numai suma de 2.000 lei ca cheltuieli necesare la ținerea Congresului și ridicarea expoziției – ce va avea loc în anul 1909 luna Septembrie în orașul Focșani*”²⁰, mai mult neputându-se acorda, datorită lipsei fondurilor.

Onorat fiind de hotărârea luată de Asociațiunea Română pentru înaintarea și răspândirea științelor de a ține Congresul din 1909 la Focșani, prefectul Județului Putna i-a adresat președintelui Petru Poni următoarele rânduri:

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, f. 3 verso.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, f. 4.

²⁰ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna., dosar nr. 167 / 1908, f. 9.

*„Ne dăm seama de importanța excepțională a Congresului din 1909, care are loc la o dată așa de memorabilă a aceia a împlinirii a 50 ani de la unirea țărilor Române, după cum ne dăm seama și de datoria ce are Județul Putna și orașul Focșani, alese pentru ținerea Congresului, de a se manifesta sub toate raporturile cât mai bine și mai pe larg cu această ocaziune. Pentru a lucra doar în spiritul statutelor - din care vă rugăm să binevoiți a ne trimite un exemplar – sesizându-ne și de vederile Dvs. în privința organizării unei expozițiuni locale cu ocaziunea Congresului, în urma consfățuirii ținută la Prefectură s-a hotărât alcătuirea unui comitet”*²¹.

La 22 noiembrie 1908, odată cu felicitările adresate administrației locale pentru implicarea sa în organizarea acestui important eveniment. Asociațiunea Română pentru înaintarea și răspândirea științelor a expediat și cele două volume ale Congresului apărute până la acea dată, în volumul II, la pagina LX, regăsindu-se statutele Asociațiunii²².

La 29 noiembrie 1908, Asociația a transmis cuvinte de mulțumire și către Prefectura Județului Putna *„pentru tot concursul binevoitor și patriotic ce voiți a da lucrării noastre”*²³, tot atunci fiind comunicat și numele delegatului Asociațiunii în comitetul local și anume Nicu N. Săveanu²⁴, secretar general al Ministerului de Interne,

²¹ *Ibidem*, f. 7.

²² A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 66 / 1908, f. 6.

²³ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 167 / 1908, f. 8.

²⁴ **N. N. Săveanu** (1840 – 1922). Om politic liberal. A condus timp de o jumătate de secol viața publică din Focșani și fostul județ Putna, fiind ales în nenumărate rânduri deputat, senator, prefect, primar și pentru un timp președinte de vârstă al Camerei Deputaților. Între 13 aprilie 1907 – 30 septembrie 1907 a fost ales președinte al Comisiei Interimare Focșani, iar în 1909 a fost delegatul Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor în comitetul de organizare a sărbătoririi unei jumătăți de secol de la Unirea Principatelor Române de la 24 Ianuarie 1859, la Congresul desfășurat la Focșani, unde au participat Spiru Haret, ministrul Instrucțiunii Publice și profesorul universitar Petru Poni. A ținut conferințe în cadrul Ateneului și al Societății Științifice „*Milcovul*”. (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație* <http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

căruia „*chiar astăzi îi comunicăm răspunsul D-Voastre, cu rugămintea de a lucra împreună*”²⁵.

La 25 noiembrie 1908, președintele Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor a lansat un *Apel* către toți românii doritori să participe la Congresul de la Focșani, scopul fiind acela de a face cunoscut tuturor, marea acțiune ce urma a se desfășura în orașul de pe Milcov:

„Asociațiunea Română pentru înaintarea și răspândirea științelor este o instituție cu caracter cultural, economic și național. Ea a fost creată în 1902 și a inaugurat activitatea sa, prin Congresul dela Iași, din același an. S'a ales atunci Iașul, de oarece în acest oraș se crease, la 1883, cea mai veche Societate culturală română: Societatea medicilor și naturaliștilor din Moldova, care există și astăzi. Dela acea dată Asociațiunea a mai ținut întrunirile sale în București la 1903, când, sub auspiciile ei a avut loc și Expozițiunea de pe Splaiul General Magheru No. 2. În urmă, la 1904, ea s'a întrunit la Craiova; în 1905 s'a ținut Congresul la Constanța, iar la 1906, Congresul a avut loc din nou, în București, cu ocaziunea marei manifestațiuni culturale, economice și naționale, care a fost, Expozițiunea Generală Română din 1906, întocmită cu prilejul serbării de 40 ani a domniei M.S. Regelui Carol I.

La anul, în toamna anului 1909, se va ține viitorul Congres, în orașul Focșani, între 20 – 25 Septembrie. De astădată, orașul Focșani era locul indicat pentru întrunirea ei și acest Congres va avea o însemnătate specială deoarece, în 1909 se împlinesc 50 ani dela unirea țărilor surori: Moldova și Muntenia.

Copiii din 1859, sunt astăzi bătrânii țării: micile principate dela acea dată au dat naștere Regatului Român; mulți dintre vrednicii patrioți dela 1856 – 1859, din fericire, mai trăiesc încă; poporul puțin cult, aflat atuncea sub suzeranitatea Turciei, este incontestabil mult

și destin. 600 fișe – portret pentru un tablou spiritual – istoric al județului Vrancea, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 263.)

²⁵ A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 167 / 1908, f. 8.

mai cult, mai liber, mai fericit, de sine stătător și conștient de misiunea sa.

Unirea a două țeri surori, urmează în prezent, unirea sufletească a neamului întreg. El nu poate, deci, la această dată, să nu caute un moment înapoi. De acolo va putea el căpăta experiența trecutului și din faptele inimoase dela 1821, 1848 și cu deosebire din cele petrecute între 1856 și 1859, Românii vor putea să-și croiască mai sigur, o cale hotărâtă și demnă, prielnică unității culturale a neamului și întăritoare Regatului Român.

Științele sunt la baza fericirii și puterii popoarelor. Ele, numai, le asigură viitorul și rostul, în lume, în mod neîndoelnic. Armata, poporul armat chiar, în prezent și viitor, numai atât vor prețui cât vor valora starea lor culturală și puterea lor economică.

Iată de ce la orice năzuință făcută la noi pe căile culturale și economice, inimile cată să se încălzească și orice judecată românească să se înalțe, deoarece am ajuns timpul, când mai mult ca ori în ce altă împrejurare, trebuie să ne încredințăm, odăită, că numai într'acolo ne este scăparea și izbânda.

Congresul Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor urmărește în prima linie acest scop și iată de ce ducându-ne la Focșani și dându-ne:

..... mână cu mână,

Cei cu inimă română!

Vom contribui și de astă dată la o lucrare sănătoasă.

Iată ce urmărește Asociațiunea:

Pe acest tărâm nimeni în lume nu poate a ne opri de a lucra pentru înălțarea neamului, uniți în cuget și voință.

La Focșani dar, și pentru a răspunde scopului ce urmărim facem cunoscut prin aceasta tuturor celor ce voesc și pot, precum și multora ce trebuie să poată și să voiască, să se pregătească de cu vreme cu studii și memorii, să pregătească cercetări noi, sau să rezume pe cele ce le au în curs, și toți să aducă acolo lucrările ce au dat la lumină.

Un Congres de această natură și care se ține mai ales după 50 de ani, dela un fapt istoric, atât de hotărâtor pentru neamul românesc, trebuie să fie un fel de examen public, dovada ce trebuie să facem despre bunul nostru mers și despre cele ce trebuie să urmeze pe viitor, față și cu noi înșine și față de alte neamuri, din jurul nostru, pe care trebuie să le convingem despre a noastră vrednicie.

Comitetul Asociațiunii, conform statutelor aceștia, a hotărât prin un proces – verbal următoarele:

Se decide ca, cu această ocaziune, să se facă o Expoziție locală și pe lângă alte chestiuni generale și speciale ce se vor trata cu această ocaziune, să se însărcineze anumite persoane cu ținerea a câtorva conferințe publice relative în chestiuni ce interesează mai direct localitatea.

Cu ocaziunea deschiderii Congresului se vor mai ține încă trei conferințe, cu următoarele subiecte:

1) Unirea țărilor.

2) Domnia lui Cuza – Vodă.

3) Progresele făcute în acești 50 de ani, din punctul de vedere cultural, național și economic.

S'a decis de asemenea următoarele, prevăzute în adresa către autoritățile locale:

Având în vedere și caracterul special al acestei serbări și ținând să se reamintească tot odată și cele petrecute în preajma anului 1859 și să se cinstească, și cu această ocaziune, memoria marilor patrioți cari au contribuit la acel important act, ținem a vă ruga ca în construcțiunea ce urmează să destinați expozițiunii, să rezervați un loc cam de 100 m.p., în partea centrală a construcției, în care va expune, ori cine va voi și ori de unde va fi, obiecte relative la acea memorabilă dată, ca: documente, fotografii, autografe sau alte obiecte cari vor putea pune în vedere actul unirii sau comemorarea patrioților ce l'au săvârșit.

Românii trebuesc să se afirme pe calea științelor și să ia parte în mod neîndoios în avântul mișcării pe toate direcțiunile altor neamuri. Aceasta e o datorie de onoare, nu numai către omenirea din

care facem parte, dar mai mult încă o sfântă datorie de îndeplinit, față cu neamul nostru chiar și pentru asigurarea existenței sale în viitor.

Muncind numai cu rost, adică cu pricepere, grație mijloacelor pe cari știința modernă ni le pune la dispozițiune, lucrând fără preget, în orice direcțiune prielnică nouă, vom putea să ne emancipăm și economicește, fără care emanciparea politică e iluzorie.

Numai punând în valoarea lor absolută, calitățile mari ale neamului nostru și avuțiile pământului bine cuvântat de Dumnezeu pe care trăim, vom putea să devenim mai mari, iar România mai sigură de ziua de mâine și cu rost în ale mersului celorlalte popoare cu care ne învecinăm.

Sunt fericit a face cunoscut, că Prefectura de Putna și Primăria orașului Focșani s'au grăbit a ne răspunde, în modul cel mai favorabil, propunerii noastre și că delegatul nostru în localitate, d-nul N. Săveanu e însufleșit de dorul de a face astfel ca pregătirea locală să fie cât mai desăvârșită.

Cu începerea anului 1909 se va publica programul general al Congresului, iar ordinea de zi, se va face cunoscută, ca și alte detalii, cel mai întârziat la 15 Maiu, până când așteptăm sosirea adeziunilor și anunțarea lucrărilor ce urmează a se comunica”²⁶. -

Conform instrucțiunilor primite din partea Asociațiunii Române pentru întărirea și răspândirea științelor, oficialitățile locale s-au preocupat de înființarea comitetului local, scop în care au transmis invitații de participare către toate persoanele de vază ale județului. În comitet au fost înscrise 177 de persoane, reprezentante ale diferitelor sectoare de activitate: primarul Focșanilor, protoiereul județului Putna, revizorul școlar, comandantul Garnizoanei Focșani, medicii primari și veterinarii orașului și cei ai județului, inginerul – șef al județului, președintele Camerei de Comerț și Industrie Focșani, președintele Sucursalei Băncii Naționale, administratorul financiar, președinții Societăților „Economia” și „Frăția”, directorul Băncii „Putna”, șeful și subinspectorul de Ocol Silvic, inspectorul agricol,

²⁶ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 66 / 1908, f. 10 – 12.

președintele Consiliului Județean Putna, șeful pepinierii din Petrești, președintele Corporației Meseriașilor, directorul Orfelinatului, deputați, senatori, directori de școli, profesori, preoți, mari proprietari, arendași, agricultori, viticultori, horticultori din județul Putna, cofetari, tipografi, tâmplari, croitori, cizmari, locuitori din tot județul cu diverse îndeletniciri (olărit, împletirea papurei, dogărit, realizarea de cergi, procovițe, lăvicere, ițari, cojoace, sarici, sumane, cămăși naționale, bete, căciuli) etc.²⁷.

Din dorința de a realiza un album cu cele mai frumoase zone ale patriei, în care să fie incluse și locurile pitorești putnene, pentru ca acestea să fie cunoscute de românii din toate colțurile țării, la 27 ianuarie 1909, Petru Poni a transmis Prefecturii Județului Putna o Adresă, prin care se aduceau la cunoștință următoarele: *„Cunoașteți bine deprinderea celor mai mulți Români de a nu călători decât în streinătate și a lăsa în completă necunoștință localitățile și orașele Țării noastre. Răul acesta provenind din faptul că cei mai mulți dintre noi nu-și dau seamă de frumusețile pământului românesc, subsemnatul, - în dorința de a încerca o îndreptare – am obținut o concesiune de la Direcția Căilor Ferate Române de a depune în toate vagoanele de cl. I și II un ALBUM, în care să fie descrise și fotografiate, rând pe rând, toate localitățile și rămășițele noastre istorice mai importante. Districtul DV., Domnule Prefect, fiind unul dintre cele mai bogate în pante pitorești și rămășițe istorice, ar trebui, cred, să ocupe câteva pagini în acest album, și lucrul atârnă de la DV., binevoind a contribui la această lucrare cu o indemnizare pentru acoperirea cheltuielilor de tipar, de transport, de cercetări locale, de luări crochiuri și fotografii, indemnizare pe care o las la dreapta DV. apreciere și care mi-ar fi liberată după ce vi s'ar depune ALBUMUL în primele zile ale lunii Mai viitor. Dacă, cum sper, veți aprecia și DV. atât scopul urmărit de subsemnatul cât și folosul ce o asemenea lucrare va aduce Districtului DV. Prin faptul că zilnic mii și mii de călători români și streini vor fi îndemnați de a vizita Districtul DV.*

²⁷ Idem, fond Prefectura Județului Putna., dosar nr. 200 / 1909, f. 9 – 10.

veși binevoi a înscrie cifra fixată de DV. în bugetul anului viitor și a-mi confirma aceasta printr-o scrisoare spre a putea începe investigațiile mele asupra Districtului DV.”²⁸.

La 17 aprilie 1909, prefectul județului Putna, I. Panaitescu, a trimis invitații către primarul orașului Focșani, Iorgu Poienaru. Constantin I. Istrati, fost ministru, actual secretar al Asociațiunii Române pentru întărire și răspândirea științelor și N. N. Săveanu, secretar general al Ministerului de Interne și delegat al Asociațiunii în comitetul local pentru organizarea expoziției, pentru *„a se alătura la o sedință a comitetului, care se va desfășura la 19 aprilie 1909, ora 1 după – amiază în localul Prefecturii”²⁹.*

La 6 mai 1909, Prefectura a adus la cunoștință Primăriei hotărârea Asociațiunii de a organiza Congresul de la Focșani în perioada 20 -25 septembrie 1909, ocazie cu care se va realiza și o expoziție locală în care se vor regăsi exponate din toate sectoarele de activitate. Astfel, Primăria Orașului Focșani era solicitată să participe *„cu toate produsele D-voastre și tot odată a stârni pe lângă toți cunoscuții D-voastre să expună și D-lor. Toți D-nii care vor bine Prefecturii Putna, cu ce lucruri voește să participe, dacă le trebuie teren și cât anume, cum și a cere ori ce relații la Prefectură. Expoziția va avea loc la Orfelinatul din Focșani și pe terenul de vis-à-vis. În această Expoziție se admite și obiectele care au fost trimise la Expoziția generală din București din anul 1906”³⁰.*

La 15 iunie 1909. Asociațiunea Română pentru întărire și răspândirea științelor a făcut public *Programul* Congresului care urma să aibă loc în perioada următoare, în Focșani:

„Duminică 20 Septembrie, ora 10 dimineața, se va deschide al 6 – lea Congres, al Asociațiunii Române pentru întărire și răspândirea științelor, în orașul Focșani, în sala mare a liceului din localitate.

²⁸ Ibidem, f. 15.

²⁹ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 66 / 1908, f. 8.

³⁰ Ibidem, f. 9.

Solemnitatea se va face în modul următor, în fața autorităților locale, a membrilor congresului și a publicului local:

1) Discursul de deschidere al domnului profesor P. Poni, președintele Asociațiunii.

2) Discursul domnului Panaitescu, prefectul județului Putna.

3) Discursul domnului primar al orașului Focșani.

4) Darea de seamă a domnului doctor C. I. Istrati, secretarul general al Asociațiunii.

În aceeași zi la ora 3 p.m., va avea loc, în aceleași condițiuni, solemnitatea deschiderii expozițiunii locale, ce s'a organizat cu această ocaziune în coprinsul școalei de Surdo – muți.

Se va proceda în felul următor:

1) Cuvântarea domnului P. Poni, președintele Asociațiunii.

2) Cuvântarea domnului N. N. Săveanu, delegatul Asociațiunii în localitate.

3) Cuvântarea reprezentantului agricultorilor din localitate.

4) Cuvântarea reprezentantului industriașilor din localitate.

La ora 9 seara, va avea loc în sala deschiderii Congresului, conferința publică asupra dezvoltării noastre culturale între 1859 – 1909, ținută de domnul profesor Onciu ³¹.

³¹ **Dimitrie Onciul** (1856 – 1923). Istoric român, născut în Bucovina. A studiat la Cernăuți (cursurile liceale și universitare – Istoria și Geografia) și Viena (studii de epigrafie latină, diplomatică, paleografie și sigilografie), unde a activat în cadrul în cadrul societății studenților români „*România jună*”; în studenție s-a numărat printre membrii Societății „*Arboreasa*”; inițiator, fondator și președinte al Societății studențești „*Junimea*”; doctor în Istorie (1884); profesor de istorie și limba română la Liceu (1885 – 1886) și la Școala Normală din Cernăuți (1887 – 1896); profesor de istorie veche la Facultatea de Litere a Universității București (1896 - 1923); decan al Facultății de Litere și Filosofie a Universității din Capitală (1919 – 1923); director al Arhivelor Statului București (1900 - 1923); membru corespondent (1 aprilie 1889), membru titular (11 aprilie 1905), vicepreședinte (25 mai 1913 – 28 mai 1916, 11 iunie 1919 – 12 iunie 1920) și președinte al Academiei Române (12 iunie 1920 – 6 iunie 1923); președintele Comisiei Monumentelor Istorice (1919); întemeietorul și primul președinte al Comisiei

În zilele următoare Congresul va lucra pe secțiuni conform celor ce urmează, iar serile vor fi consacrate conferințelor generale și speciale după cum este indicat mai la vale.

Lucrările pe secțiuni vor avea loc în zilele de Luni 21 și Marți 22 Septembrie și numai în mod excepțional pentru unele secțiuni cari ar fi încărcate cu prea multe lucrări și Mercuri 23.

În fiecare după amiază din zilele de 21 și 22 Septembrie, vor avea loc excursiuni în împrejurimi, fie la marii cultivatori, la industriași, sau spre a se vedea monumentele sau localitățile mai importante ale regiunii.

consultative heraldice (1922), precum și al școlii critice în istoriografia românească. S-a preocupat de istoria diferitelor provincii românești Bucovina („*Zür Geschichte der Bukowina*”, 1887), Maramureș („*Din istoria românilor din Maramureș*”, 1890), Banat („*Date istorice despre Banat*”, 1919), Dobrogea („*Date istorice asupra Dobrogei*”, 1919); a publicat o serie de documente descoperite în arhivele vieneze („*Acte privitoare la instalarea episcopului Dosoftei în Cernăuți la 30 ian. (10 febr.) 1782. Culese din Arhiva Ministerului I.R. de războiu din Viena*”, 1890; „*Documente inedite privitoare la istoria românilor. I. Suceava. 18 novembe 1392. Roman Vodă dăruiește fraților lui Toader și fraților lui Dumitru, Petru, Mihail și Giurgiu un sat pe Suceava*”, 1894; „*Un act românesc de la nuna lui Mihai Viteazul*”, 1901); alte studii și articole de referință - „*Teoria lui Rösler. Studii asupra stăruinții românilor din Dacia Traiană*” (1885), „*Radu Negru și originile Principatului Țării Românești*” (1890 – 1892), „*Ideea latinizării și a unității naționale*” (1919), „*Tradiția istorică în chestiunea originilor române*” (1906 – 1907), „*Originile Principatelor Române*” (1899), „*Biserica Domnească de la Argeș*” (1916), „*Epocile istoriei române și împărțirea ei*” (1906), „*Fazele dezvoltării istorice a poporului român*” (1920), „*Zece Maiu*” (1899), „*Ștefan cel Mare și Mihail Viteazul*” (1904), „*Domnia Regelui Carol*” (1914), „*Mihail Kogălniceanu*” (1918), „*Mircea cel Bătrân*” (1918) etc. (Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 262; Academia Republicii Populare *op.cit.*, p. 585; *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat...*, p. 1792.)

*Luni seara la ora 9 va avea loc în aceeași sală a liceului, a 2 – a conferință publică, asupra dezvoltării noastre economice, dela 1859 până la 1909, ținută de domnul profesor Al. Xenopol*³² *dela Iași*³³.

³² **Alexandru D. Xenopol** (1847 – 1920). Istoric, sociolog și economist român. A urmat cursurile Academiei Mihăilene și ale Institutului academic din Iași. Și-a continuat pregătirea, în 1867 devenind student al Facultății de Drept din Berlin, audiind, în paralel și cursuri de istorie și filosofie; a obținut doctoratele în Drept la Berlin și în Filosofie la Giessen (1871). Procuror de secție (1871) și prim – procuror (1872) în Iași; profesor titular al Catedrei de Istoria Românilor la Universitatea din Iași (1883) și suplinitor de istorie universală critică, medie și modernă; director al revistei „*Arhiva*” (1894 – 1903, 1906 – 1908); membru corespondent (1 aprilie 1889) și membru titular al Academiei Române (11 martie 1893); membru corespondent al Institutului Franței și profesor onorific la Sorbona; membru al Académie des Sciences Morales et Politiques din Paris, al Societății de arheologie din Bruxelles, al Societății academice române din Cernăuți și al Institutului internațional de sociologie. A debutat cu articole istorice și economice în „*Convorbiri literare*” (1868); a fost autorul celei dintâi opere de mari dimensiuni cu privire la istoria poporului român - „*Istoria românilor din Dacia Traiană*” (13 volume, 1896 – 1912), lucrare premiată de Academia Română și varianta ei în limba franceză „*Histoire des Roumains de la Dacie Trajane*” (2 volume, 1896), premiată de Académie des Sciences Morales et Politiques din Paris; a elaborat lucrări importante, precum: „*Războaiele între ruși și turci și înrăurirea lor asupra țărilor române*” (2 volume, 1880), „*Teoria lui Rösler. Studii asupra stăruinței românilor din Dacia Traiană*” (1884), apărută și în limba franceză - „*Une énigme historique. Les Roumains au moyen – age*” (1885), „*Pierre le Grand et les Pays roumains (Brancovan et Cantemir)*” (1886), „*Domnia lui Cuza Vodă*” (2 volume, 1903), „*Lupta dintre Drăculești și Dănești*” (1907), „*Istoria partidelor politice din România*” (1910 – 1911), „*Românii și Austro – Ungaria*” (1914), „*Istoria lui Mihai Viteazul*” (1914); studii de istorie veche - „*Dacia sub romani*” (1884), „*Les guerres daciques de l'empereur*” (1886), „*Observations sur l'origine des Daco – Roumains*” (1895); studii de istorie medie - „*Întemeierea țărilor române*” (1885), „*Epoca fanarioșilor*” (1885), „*Istoricul relațiilor dintre proprietari și țărani de la reformele lui Mavrocordat până la Regulamentul organic*” (1895); studii de istorie modernă - „*Războiul din 1828 – 1829. Pacea de la Adrianopole*” (1892), „*Domnia lui Mihail Sturdza în Moldova*” (1893), „*Primul proiect de constituțiune a Moldovei din 1822*” (1897), „*Al. I. Cuza*” (1902); lucrări dedicate istoriei orașelor - „*Orașul Iași. Schițe*”

Mercuri 23 Septembrie, orele 3 p.m., va avea loc ședința de închidere a Congresului, în sala în care se va face și inaugurarea.

Din partea Asociațiunii, va vorbi președintele ei, domnul P. Poni.

Închiderea expozițiunii se va face Duminică 4 Octombrie ora 10 dimineața, în incinta școlii de surdo – muți, când va avea loc și decernarea premiilor.

Va vorbi președintele Congresului sau delegatul său, un reprezentant al expozanților, prefectul județului și primarul orașului Focșani.

istorice și administrative" (1904), „Însemnătatea istorică a Iașului” (1908); a acordat o atenție aparte strănerii și publicării izvoarelor istorice - „Documente inedite din arhivul Sf. Spiridon din Iași” (1876), „Documente privitoare la răpirea Bucovinei de austrieci” (1887), „Documente privitoare la familia Callimachi” (1897), „Documente privitoare la domnia lui Cuza” (1903); a avut preocupări de filosofia culturii („Criticismul, Panteism, Realism și idealism”), filosofia istoriei („Caracterul științific al istoriei”, „Les principes fondamentaux de l’histoire”, „La théorie l’histoire”, „Caractère scientifique de l’histoire”), sociologie („Sociologia e storia”, „Il determinismo nella sociologia”, „Le leggi dell’evoluzione sociale”), etnografie și folclor („Ceva despre literatura poporană”, „Încercări asupra versului român”), drept („Despre ideea fundamentală a dreptului”, „Studii asupra vechilor noastre așezăminte”, „Secularizarea averilor mănăstirești din punct de vedere juridic”), economie politică („Starea noastră economică”, „Studii economice”, „Agricultura și comerț”, „Starea noastră agricolă în asemănare cu alte state”), pedagogie („Despre învățământul școlar în genere și îndeosebi despre acel al istoriei”, „Școlile de agricultură”, „Memoriu asupra învățământului superior din Moldova”), filologie („Limba românească”, „Din neologismele „Vieții Românești”, „Teatrul și limba română”, „Ortografia românească”); s-a afirmat și în literatură, publicând impresii de călătorie („Medahia. Impresii de călătorie”, „Amintiri din trecut”), a îngrijit „Scrierile” lui Ion Creangă (1890) și „Poezii complete” de Mihai Eminescu (1893), a tradus din Goethe. (Dr. Dorina N. Rusu, *op.cit.*, p. 390; *Dicționarul Enciclopedic Ilustrat...*, p. 1943).

³³ *Ibidem*, f. 14.

Excursiuni pe specialități și în localități mai depărtate, se vor putea face de membrii Asociațiunii și în zilele de 24 și 25 Septembrie.

În afară de lucrările pe secții și de conferințele publice cu caracter general, Asociațiunea Română a găsit de cuviință, având în vedere mai ales situația și importanța economică a regiunii, să dispună facerea unor anumite conferințe cu caracter practic și cu anumite subiecte, indicate de împrejurări. Pentru aceasta, Asociațiunea a căpătat puternicul sprijin al Ministerului de Domenii, căruia ține ai mulțumii cu această ocaziune, în mod cu totul special.

Iată și programul acestor conferințe:

Luni 21 Septembrie ora 9 dimineața, va vorbi domnul Nicoleanu George, directorul agriculturii din Ministerul Domeniilor și Agriculturii, despre: Importanța varietăților de vișe streine, introduse în reconstituire și perfecțiunile introduse în viticultura noastră ca o consecință a ivirii filoxerei în țară.

La ora 10 ½ va vorbi domnul Gorciu Constantin, șeful pepinierii Pietrești, Focșani, despre: Mersul reconstituierii viilor în regiunea Odobeștilor și starea actuală din punctul de vedere al culturii.

La ora 3 p.m., va vorbi domnul Brezeanu V., subdirectorul agriculturii, din Ministerul Domeniilor, despre: Perfecțiunile în fabricarea vinurilor.

Marți, 22 Septembrie ora 9 dimineața, va vorbi domnul Dediu Alexandru, horticultor, despre: Un mijloc de nobilizare și regenerare repede a arborilor noștri roditori, sălbateci sau inferiori.

La ora 10 ½ va vorbi domnul Viorescu Mihail, șeful pepinierii dela Vișan, Iași, asupra: Celor mai bune varietăți de fructe de răspândit în regiunea pometurilor.

Mercuri, 23 Septembrie, ora 9 dimineața, va vorbi domnul Căruntu, inspector agricol, despre: Rezultate comparative între grânele românești și streine, studiate timp de 6 ani la fermele Statului.

La ora 10 ½, va vorbi domnul Sandu Aldea, directorul școlii de agricultură dela Herăstrău, despre: Agronomia în viața practică.

Joi 24 Septemvrie, ora 9 dimineața, va vorbi domnul Nițescu Al., dirigintele stațiunii sericicole dela Cotroceni, despre: Să cultivăm viermii de mătase?

La ora 10 ½, va vorbi domnul Voinescu I., cap de birou, despre: Stupii și Albinele noastre în regiunea de munte.

Bine înțeles că toate aceste cursuri practice sunt destinate cu deosebire persoanelor direct interesate din localitate și care ar face astfel bine să se înscrie de cu vreme la cestiunile care îi interesează mai mult.

Secțiunile Congresului ce vor funcționa sunt următoarele:

SECȚIUNEA 1 – a

Matematicile.

SECȚIUNEA 2 – a

Fisica.

SECȚIUNEA 3 – a

Chimia.

SECȚIUNEA 4 – a

Mineralogia, Petrografia

și Geologia.

SECȚIUNEA 5 – a

Botanica, Zoologia și Fisiologia.

SECȚIUNEA 6 – a

Geniul civil și militar.

SECȚIUNEA 7 – a

Medicina Umană.

SECȚIUNEA 8 – a

Medicina Veterinară.

SECȚIUNEA 9 – a

Farmacia.

SECȚIUNEA 10 – a

Agricultura

și Silvicultura.

SECȚIUNEA 11 – a

Geografia.

SECȚIUNEA 12 – a

Științele sociale și economice.

În afară de aceste secțiuni, se va putea inaugura oricare alta, cu caracter științific, din momentul când 5 membri vor face o cerere specială președintelui Congresului.

Persoanele doritoare de a lua parte la congresul dela Focșani, vor trebui cât mai în grabă, să trimeată adesiunea lor, la adresa următoare:

Domnului doctor C. I. Istrati, secretarul general al Asociațiunii pentru întăritarea și răspândirea științelor, București, splaiul General Magheru 2.

În această cerere vor fi indicate cu exactitate, numele și pronumele, adresa poștală, secțiunea la care vrea să se înscrie, comunicațiunea ce dorește a face și dacă fiind în localitate, dorește a expune și anume ce, sau dacă având obiecte relative la epoca și oamenii ce au făcut unirea, dorește a le expune conform celor indicate de noi, prin apelul făcut la 25 Noembrie 1908.

Taxa de înscriere ce urmează a se trimite prin poștă, odată cu aceasta este redusă numai la 5 lei.

Imediat după primirea taxei se va înainta petiționarului, certificatul de identitate, pentru a putea obține pe căile ferate române, reducerea de 50 % pentru persoana sa sau și pentru obiecte sau animale.

Tot în virtutea acestei taxe, va putea căpăta în urmă, pe jumătate preț, volumul Congresului.

Dacă va dori a lua parte la excursiunile ce vor urma în urmă, va putea să se înscrie la birou, în ziua deschiderii Congresului, la Focșani, când se vor cunoaște amănunțit, ce anume excursiuni se vor face și cât anume vor costa ele pe membrii.

Tot atunci se va distribui membrilor și lista comunicărilor ce vor urma a se desvolta în fiecare secțiune.

15 iunie 1909. Secretar general, Dr. C. I. ISTRAT³⁴.

La 27 august 1909, prin Adresa nr. 63, academicianul Petru Poni - președintele Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor - l-a informat pe primarul din Focșani, că manifestările prilejuite de organizarea Congresului vor aduce în orașul de pe Milcov aproximativ 200 de persoane, care să fie „găzduite în mod convenabil, iar prețurile otelurilor și ale birturilor să nu fie crescute cu ocazia acestei aglomerări. Cum otelele din localitate pot să nu fie la un moment dat îndestulătoare, vă rugăm să fiți bun a face să mi se trimită o listă de persoanele particulare care ar avea buna voință a ne găzdui, punându-ne la dispoziție câte un pat pe prețul de

³⁴ Ibidem, f. 27 – 29.

2 - 3 lei pe noapte”³⁵. De asemenea, în ideea că printre participanții la Congres se vor număra și studenți și învățători, Petru Poni a mai solicitat autorităților locale să se ocupe de amenajarea unui număr de 20 de paturi, într-unul din internatele existente în oraș.

În răspunsul înaintat, la 29 august 1909, Primăria Orașului Focșani a transmis Asociațiunii un tabel cu hotelurile din localitate, camerele disponibile, precum și tariful lor pe noapte. În cazul în care numărul era insuficient. Primăria, în colaborare cu Poliția locală, va asigura cazarea în casele particularilor (Karnabart, A. Myller, Voinescu, dr. Al. Zelecum, dr. Nicolau, I. Hăseanu, dr. Onciul, ing. Iliescu³⁶). Referitor la învățători și studenți, acestora le erau puse la dispoziție, gratuit, saloanele de dormit de la Orfelinat și Cazarma de Pompieri³⁷.

Hotelurile din Focșani, cu camere disponibile pentru oaspeții Congresului, erau în număr de șase:

1) „Bristol”, antreprenor A. Gottesman

2 saloane - 5 lei / noapte

1 cameră - 3 lei / noapte

2 camere - 2,50 lei / noapte

2) „Regal”, antreprenor H. Steiner

1 salon - 5 lei / noapte

2 camere - 4 lei / noapte

4 camere - 2,5 lei / noapte

3) „Dacia”, antreprenor H. Steiner

12 camere - 2,5 lei / noapte

4) „Lupan”, antreprenor I. Ișver

1 cameră - 3 lei / noapte

5) „Trandafirul”, antreprenor Kăhănescu

1 salon - 5 lei / noapte

2 camere - 4 lei / noapte

³⁵ *Ibidem*, f. 19 – 19 verso.

³⁶ *Ibidem*, f. 25.

³⁷ *Ibidem*, f. 20.

3 camere - 3,50 lei / noapte

6) „Central”, antreprenor Moritz Calmanovici

1 salon - 7,5 lei / noapte

1 cameră - 4 lei / noapte

1 cameră - 3,5 lei / noapte

5 camere - 2 lei / noapte³⁸.

La 18 septembrie 1909, Prefectura Județului Putna a solicitat conducerii C.F.R. Focșani să-i fie puse la dispoziție două trenuri speciale, cu vagoane de clasa I și a II - a, necesare celor 180 de participanți la marele eveniment organizat la Focșani pentru celebrarea împlinirii a 50 ani de la Unirea Principatelor Române, care vor călători pe traseul Focșani – Mărășești, Focșani – Odobești și retur, în zilele de 21 și 22 septembrie 1909³⁹.

Cu prilejul Congresului organizat la Focșani, în perioada 20 – 25 septembrie 1909, a fost realizată o lucrare, cu concursul revizorului școlar al județului Putna. Teodoru, al lui C. G. Teodorescu și M. Rainu, care reprezenta o radiografie a județului Putna, intitulată „Privire asupra județului Putna”. În cele 90 de pagini ale sale, tipărite, în 1909, la Tipografia „Alexandru Cădereanu”, din Focșani, se regăsesc titluri precum: „Din trecutul județului”, „Limite, relieful solului, orografia, geologia”, „Diviziunea administrativă”, „Populațiunea și mișcarea ei”, „Învățământul public”, „Cultul”, „Agricultura, Industria, Comerțul și starea economică”, „Serviciul sanitar”, „Stațiunea balneară Vizantea și climaterică Soveja”, „Gendarmeria”, „Poștă, telegraf și telefon”, „Situația financiară a județului și comunelor”, „Asociația comunelor rurale din județul Putna”, „Căi ferate”, „Serviciul drumurilor”⁴⁰.

În onoarea congresiștilor s-au dat spectacole de teatru, spectacole școlare sau concerte, acțiunea încheindu-se cu un banchet.

³⁸ Ibidem, f. 21.

³⁹ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna., dosar nr. 200 / 1909, f. 62.

⁴⁰ Ibidem, dosar nr. 208 / 1909, f. 11 verso – 12.

Lucrările prezentate în cadrul Congresului au fost tipărite la Tipografia „*Alexandru Codreanu*”, tot aici fiind realizate și afișele pentru serbarea școlară, precum și cele pentru concertul susținut de Societatea Filarmonică „*Doina Vrancei*”, meniurile pentru banchetul organizat de autoritățile locale și 100 de brevete care au fost înmânate persoanelor participante la expoziție cu obiecte, deosebite, de lucru manual ⁴¹. La Tipografia „*Aurora*” au fost realizate numeroase broșuri, programe, dar și 29 de vederi cu aspecte din județul Putna, incluse în două albume, prezente în expoziția locală, tipărite la Tipografia „*Koroschetz*”. Albumele, cu legături de lux și margini aurite, au fost executate de către Societatea Anonimă „*Socec & C*” din București. La Atelierul artistic de gravură „*M. Gerscovici*” din Capitală au fost realizate 50 de medalii din metal, cu diametrul de 50 mm și grosime de 2½ mm, din care 20 de bucăți aurite, 20 argintate și 10 bronzate, necesare premierii expozanților ⁴². De asemenea, autoritățile locale au comandat la Institutul de Arte Grafice București 400 de planuri cu orașul Focșani, în care era trasat hotarul dintre Moldova și Muntenia ⁴³.

Evenimentul organizat în orașul de pe Milcov a fost prilejul perfect pentru acordarea medaliei și a diplomei de onoare orașului Odobești, precum și Focșanilor.

Implicarea focșănenilor în desfășurarea evenimentelor istorice ale anilor 1848 – 1866, marcând afirmarea năzuinței de unitate națională și statală, lupta și împlinirea idealului, reunite și concretizate prin Unirea Principatelor Române, la 24 Ianuarie 1859, istoria seculară a orașului, separat de hotarul de pe Milcov în Focșanii Moldovei și Focșanii Munteniei, au făcut din numele său, pentru totdeauna, un simbol al Unirii.

Unde, decât în Focșani, puteau, în anul Semicentenarului Unirii, să gândească și să organizeze Congresul Asociațiunii lor

⁴¹ *Ibidem*, dosar nr. 200 / 1909, f. 72 – 73.

⁴² *Ibidem*, dosar nr. 93 / 1910, f. 56, 58 – 59, 71.

⁴³ *Ibidem*, f. 46 – 47.

științifice și patriotice, renumiții savanți și mari oameni de cultură ai timpului?

Eforturile făcute pentru pregătirea Congresului, desfășurarea lucrărilor întocmai cu vrerea organizatorilor, entuziasta participare a locuitorilor la momentele acestuia, probează, peste timp, capacitatea orașului de a se fi ridicat la înălțimea evenimentului, persistența unor simțăminte pe care nici timpul, nici vicisitudinile istoriei nu le-au putut risipi.

Congresul din 1909 organizat de Asociațiunea Română pentru înaintarea și răspândirea științelor la Focșani a fost și a rămas o însemnată pagină în istoria locală, cu reverberații naționale incontestabile.